31 ~~30~~

DE UNGUE OCULI SEU PURE INTER CORNEÆ LAMELLAS COLLECTO.

PERMITTENTE
GRATIOSA FACULTATE MEDICA
PRÆSIDE

BURC. DAVID MAUCHART,
Med. & Chir. D. Consil. & Arch. Wirtemb. Med.
Anat. & Chir. Profess. Ordin.

Disputabit
PRO LICENTIA
Summos in Medicina honores & privilegia
Doctoris rite capessendi,
RESPONDENS

CAROLUS FERDINANDUS BILGER,
Esslingensis,

Ad Diem Jul. MDCCXLII.

TUBINGÆ,
Typis GEORG. FRID. PFLICKII & JOH. DAV. BAUHOFII.

PRÆFATIO.

Uperrime conſcriptas diſſertationes, alteram de hypopyo, alteram de empyeſi ophthalmiatricas nunc preſſo pede ſequitur præſens de Ungue oculi. Connexæ revera ſunt materiæ, ſed ita per varios authores implicitæ & confuſæ, ut, qui non ipſos adiverit fontes harum appellationum, in bivio, quin trivio hæreat ambiguus, quem ſequi ducem velit debeatve? Non vero de nominibus ſaltem agitur impertiendis in doctrina de morbis oculorum, ſed de vetuſtiſſimis illis medicorum notionibus ſecundis jam olim ſtabilitis, atque ſic deinceps de tota cujuslibet affectus theoria ac praxi. Noſtra enim ſententia, quin communi procul dubio omnium ſaniorum, denominationes morborum, à vetuſtiſſimis atque celeberr. introductæ medicis, ac civitate medica donatæ, retineri debent omnes, nec innovari aut mutari, niſi evidens & ſumma jubeat neceſſitas, aut recentioris affectus novi dubiive natales id exigant abſolute.

Id vero male habet pleroſque quod in ophthalmiatria maxime videantur entia præter neceſſitatem multiplicari, totque

distincti affectus oculorum venditari, qui tamen in multo minorem contrahi possent numerum. Respondebimus alio loco ad speciosam omnino hanc objectionem ex professo, & ingenue docebimus, ubi vela contrahere liceat, ubi non? Hac vice per trigam dissertatiuncularum, supra memoratam, ipsa re demonstravimus, nî fallimur, distinctos omnino affectus esse, hypopyum, empyosin & unguem oculi.

Dictatoriam ne per somnium quidem affectamus authoritatem, neminemque jubemus in nostra jurare verba; speramus tamen fore, ut, qui à præjudiciis liberi, nec philavtia sunt occæcati, vel manus dare victas canæ auctoritati, cujus in hac re omnino pondus est maximum, atque luculentis sufficientibusque rationibus, vel meliora docere haud sint dedignaturi; Nos enim ipsi veriorem, à quocunque prolatam, semper ambabus amplectemur sententiam, atque sic etiam à B. L. veniam decenter efflagitamus, si ipsa hæc de ungue oculi tractatio non satis demorsos sapere videatur ungues. Supplices vero EUM, QUI omnium perfectionum fons est & distributor, imploramus ardentissime, velit conatibus nostris ex alto clementer benedicere!

§. I.

UNguis κατ' ἐξοχὴν dictus quam denotet naturalem corporis partem in vulgus innotuit. Quàm varias vero significationes & homonymias subeat græcorum ὄνυξ, latinorum unguis, ob brevitatis studium transmittimus. (a) Inter has præsentis disputationis objectum est, morbus oculi, per metaphoram ὄνυξ, unguis dictus. Quam

(a) Vid. ὄνυχος, unguis, homonymiæ in Scapul. Lex. græc. & Foësii Oeconom. Hippocrat. voce ὄνυξ. It. Bronon. Lexic. Med. voce unguis.

Quam varia autem ſit hujus etiam acceptio atque dolenda *confuſio* mox *cum hypopyo*, mox cum *pterygio*, jam nuperrime ingemuimus. (b) Scilicet quod celeberr. *Heiſterus* annnotat: (c) mirifice in deſignandis oculorum morbis ac nominibus vel recentiores etiam Medicos adhuc diſſentire: tam verum eſt, quam quod veriſſimum. Igitur ab ovo rem ordiemur, &, quàm poſſunt haberi, antiquiſſimas aliquot notiones unguis oculi præmittemus, ut conſtet, quo ſenſu veteres acceperint illum.

§. 2.

Ex *Hippocrate* non habemus, quod huc trahamus: Non enim niſi vel communiſſima unguis, ceu partis in corpore humano naturalis, vel pro unco ferreo, ad fœtum mortuum extrahendum, acceptio in illius ſcriptis & nobis evolventibus, & diligentiſſimo Foëſio notata eſt. Author vero medicarum finitionum, quem aliqui *Galenum* prætexunt, ita, ſed obſcure ſatis, deſcribit unguem: (d) Suppuratio ſ. unguis (πύωσις ἢ ὄνυξ) eſt collectio puris in nigro, (e) cum inflammatione ſecundum iridem ungui conſimilis. In iſagoge (f) afferuntur tanquam diſtincti affectus, pterygium, hypopyum, unguis & diapyeſis, in medio autem verſionis latinæ, quam Joh. Andernacus adornavit, atque revidit Barthol. Sylvanius, peſſime τὸ πτερύγιον, in græco textu obvium, per unguem eſt verſum. *Paulus Ægineta* (g) clare ac diſtincte pro-

(b) Diſp. de hypopyo p. 4. in fine.

(c) Laur. Heiſteri Chir. Lat. Cap. 60. de hypop. p. 628.

(d) Finit. med. p. 48. edit. latin.

(e) Κατὰ μέλαν vertit Barthol. Sylvanius Salohens. it. Foëſius in nigro, & τὸ. πρὸς τῇ ἴριδι, ſecundum iridem. Quamvis autem fortaſſe rectius *illud* reddatur: circa nigrum: *hoc* circa vel prope iridem; tamen neque hæc emendatio nodum ſolvit, ut alibi jam monuimus.

(f) Sive ſit Galeni, ſ. Herodoti fœtus hæc iſagoge, cap. 15. de oculor, affect.

pronunciat, unguem vocari, cum membrana cornea purulenta efficitur, nunc altius, nunc in ſuperficie, ita ut pus habeat unguis figuram: quæ cauſa ſit, quod hoc etiam malum unguis oculi nominetur.

Aureliano (h) dicitur ὄνυξ, unguis: in oculi circulo nata macula albida, quæ in unguis ſimilitudinem, naſcentis vel creſcentis lunæ cornibus reſpondens paulatim ſumit augmentum.

Actuarius (i) totidem verbis repetit Pauli definitionem unguis, quod & alii plurimi ſequentium ſeculorum medici græci, Arabes & Latini fecere, quos omnes allegare ſuperfluum videtur.

Aëtius (k) paulo accuratius unguem definire cenſetur abs Gorræo in definit. medicis, quando Ille ſic habet: ὀνύχια ſive ὄνυχας dici, cum ab ulcere profundiore pus defluere & inter tunicas illapſum ac in circulo iridis figuratum, unguis reſecti imaginem refert; Hypopyum vero idem author dicit multo abundare pure & dimidium nigri occupare aut per totam tunicam corneam pellucere. Ideoque πυώσεως duas conſtituit quaſi ſpecies, ὄνυχα & ὑπόπυον, ſic tamen, ut differentiam in ſola unguis ſimilitudine ponat, quæ ἐν τῷ ὄνυχι perſpicua, ἐν τῷ ὑποπύῳ nulla ſit.

An vero puris vel quantitas, vel figura merito duas affectus ſpecies conſtituere ac diverſas denominationes efficere debeat, è principiis tam logicis quam medicis merito dubitatur? Unde nos potius aſſurgimus doctiſſimo illi ophthalmiatro Guillemæo (l) qui pyoſin

(g) Pauli Æginetæ Enchirid. L. 3. C. 22. quæ ibid. allegatur ὑπόπυος ὁ κερατοειδὴς, recte vertitur cornea purulenta à Stephano in vocab. med. expoſit. It. à Foëſio in œcom. Hippoc. tit. ὄνυξ: Male vero ab Alban. Torino &c. vid. not. m. Diſp. Præſidis de Hypop. p. 5.

(h) Coel. Aurelianus Acutor. L. 2. C. 32.

(i) Actuarius, Zachariæ filius, de method. medend. C. 9. de oculor. vitiis.

(k) Aëtius Tetrabibl. L. 7.

(l) Joh. Guillemeau in Tract. de morb. oculor. Cap. de hypopyo, quod quidem ultima ſyllaba male ſcribit per ſimplex i.

pyofin pro genere conftituit, unguem vero & hypopyon pro fpeciebus, fic ut *Unguis* vocari debeat atque *definiri* : Quod fit *affectus oculi p. n.lis* confiftens *in collectione ac ftafi materiæ purulentæ inter lamellas tunicæ corneæ, vel exteriores magis, vel interiores, mox ad circulum corneæ inferiorem, mox fuperius, mox verfus medium, cum ophthalmia & vifus obnubilatione variisque aliis fymptomatibus juncta.*

Quale *pus* ftagnans *æmulatur figura* & *colore* modo *unguium* in digitis *refegmina*, *ἀπονυχίσματα*: modo *lunulam* illam albidam, in radice unguis humani in digitis obviam, aut aliâs etiam *lunam cornutam*, maxime quando pus exigua quantitate ad circulum inferiorem corneæ refidet, inter corneæ tamen lamellas adhuc conclufum.

§. 3.

Hærens inter ultimas corneæ lamellas interiores hocce pus, atque circulo corneæ interno (quem Aëtius, fuprà §. 2., circulum iridis vocat) proximum exiftens imponit facile incautis, acfi in ipfa oculi camera anteriore jam effet effufum, unde forfitan quoque *ratio* pendet *confufionis* inter unguem & hypopyum, à nonnullis veteribus commiffæ. Interim quamdiu pus inter corneæ fubftantiam lamellasque conclufum manet, *unguem* effici, quamprimum vero corneam intrò perforat & in primam oculi regionem deftillat ac colligitur, *hypopyum* generari, &, fi idem in cornea delitefcens pus illius lamellas perfodiat vel externas faltem, vel omnes quascunque transverfim, fic ut cornea orificio hiet anguftiore, per quod in priore cafu pus effundatur, in altero ipfe etiam humor aqueus eructetur, *fiftulam corneæ* conftitui, diftincte & rectius ftatuendum videtur.

Craffisfimus *error* eft meritiffimorum cœteroquin authorum, *quod* græcum *Galeni* textum latine reddentes, tot in locis, ubi Ille vocabulum, *πτερύγιον*, pofuit, hi *verterint* per vocabulum *unguis*. (m) Idem

(m) Edit. octav. Oper. Galeni, latine redditor. Venet. in fol. An. 1609. Exempla malæ verfionis præbent hæc loca: de fimpl. med. facult. L. 8. Titul. Tithymal. It. L. 11. tit. Sepia. It. de different. morb. c. 13. circa med. & finem. It. de Tumor. c. 16.

Idem error cecidit etiam in *Celsum* (n) dum unguem putavit esse, quod græci pterygium vocant, scil. membranulam nervosam, ab angulo ortam, quæ nonnunquam ad pupillam quoque perveniat, eique officiat &c. nisi quidem, ex Woolhusii mente, error hic rejiciendus sit in Celsi amanuenses & descriptores, qui loco ungulæ, quæ omnino species est pterygii, posuerint unguem. Rectius enim & nomini non modo, sed ipsi etiam rei convenientius appellasset Celsus τὸ πτερύγιον, latine *alulam*. Itaque inepta illorum versio atque Celsi hic qualiscunque error ac authoritas effecerunt procul dubio, ut quamplurimi è recentioribus, imo recentissimis, alioquin præstantissimis atque celeberrimis auctoribus in hæc devia pariter sint lapsi, quos vero neutiquam heic redarguere, sed tædioso saltem labore, in has vocum origines inquirendi, levare, cetera vero scapham appellare scapham voluimus.

§. 4.

Unguis ergo facile distinguitur *ab hypopyo*, quod in hoc pus sit sub cornea, inter hanc & iridem effusum, collectum atque stagnans in fundo regionis primæ oculi, in ungue vero hæreat adhuc in ipsa cornea, plus minus profunde inter hujus tunicæ lamellas, modò inferius, modo in medio, modo superius. A *pterygio* discriminatur evidentissime per hujus definitionem galenicam: (o) quod nempe πτερύγια sint germina adnatæ oculis extrinsecus membranæ, quæ ab ipso periostio delata ad coronam perveniat. (p) Ab *empyesi* l. *diapyesi* quod in hac pus hæreat in secunda oculi regione, s. camera, post uveam, cornea vero à pure libera sit. (q) A *pyosi* dividitur

(n) Corn. Celsus de re med. L. 7. C. 7.

(o) Galenus de Tumor. p. n. Cap. ult. It. Isagog. de oculor. affect. C. 15.

(p) Pterygium vocarunt olim quoque unguis alicujus in digito pedis manusve carnis incrementum, partem unguis operiens, in pedibus ex offensione, in manibus è neglecta reduvia & post inflammationem in pus mutata. P. Æginet. L. 6. C. 85. It. L. 3. C. 81.

(q) De empyesi oculi, ex professo illustrata, vid. Disp. Præsidis.

viditur ut ſpecies à genere; Pyoſis enim eſt ſuppuratio, converſio in pus, quælibet, in genere. Hinc Author vetuſtiſſimus finitionum medicarum (§. 2.) male, aut inconſiderate, pyoſin pro ſynonymo & æquipollente ὄνυχ@, unguis, habuit.

Verùm *aliæ* adhuc ſunt *pyoſis ſpecies*, ſ. ſuppurationis in ipſa tunica cornea, quæ unguem propius referunt: Nimirum tot ſi non omnino ſpecies, tamen varietates ulcerum, macularum atque cicatricum. Cum vero ſingulorum vel ſola enumeratio nimium nobis heic eriperet ſpatium, itaque brevem duntaxat *cynoſuram* ſuppeditamus, *unde* diverſa hæc corneæ mala facile *dignoſcantur*: Ulcera, maculæ, cicatrices corneæ, ſuperficiem hujus externam tantum non ſemper occupant, cum pus in ungue hæreat ſub extima, imo aliquot exterioribus corneæ lamellis: Maculæ etiam & cicatrices, qua tales, ſine doloribus, ophthalmia viſusque moleſta ſenſatione ac chronicæ ſint, diuque, quin jugiter permaneant, & pelluciditatem in ſuperficie amiſerint, unguis vero moleſtum dolorem, viſus nimiam ſenſibilitatem & turbationem inferat, & vel brevi diſſipetur, l. pus effundat in cameram oculi, aut forâs, efficiendo tùm ulcus aut fiſtulam corneæ, l. & denique, ſiccato pure & condenſatis corneæ ſtratis, maculam relinquat: Excoriationes ulceroſæ, atque varia ulcera, ſuperficiem corneæ convexam obſidentia manifeſte ſiſtant inſpicientibus ſolutionem continui ac eroſionem plus minus profundam, quæ plane non obveniunt in ungue. Itaque differunt hæc ulcera ab ungue, ut ulcus ab apoſtemate ſ. abſceſſu: ibi pus in aprico eſt, & è ſaucia exſtillans cornea: heic concluſum inter corneæ lamellas.

Paulo difficilior eſt diagnoſis, ſi tale *ulcuſculum* reſideat *in concava corneæ ſuperficie*, uti talia aliquando occurrere ſuo loco oſtendemus. Unde attendendum eſt in tali caſu ad profunditatem ulcerationis, ad nitorem & pelluciditatem lamellarum corneæ anteriorum ſ. exteriorum, intimarum vero nubeculoſam alboflaveſcentem inquinationem, cui aliquando jungitur totius aquei humoris in camera anteriore turbiditas.

§. 5.

Pauca ex his præmiſſis *ſuperſunt phænomena* unguis *conſtitutiva* atque *concomitantia* : ſcil. corneæ ſuperficies convexa lævis quidem & polita perſtat ſine eroſione aut ulceratione, ordinario etiam ſine notabili elevatione aut protuberantia p.n.li , ſed ex ipſius tamen ſubſtantia manifeſte transparet albida , vel è flavo albeſcens purulenta materia, ſtabilis, certo loco defixa, nunc inferius verſus circulum & connexionem corneæ cum ſclerotica , id quod frequentius obvenit, vel circa medium aut ſuperiorem quendam corneæ locum, variæ magnitudinis & figuræ, quibus mox lunulam, mox reſegmina digitorum æmulatur. Si altiore loco hæreat pus in cornea, & quantitate augeatur, deſcendere ſolet pedetentim inter lamellas corneæ in locum decliviorem. Conjunguntur inflammatoria atque ardens plus minus rubedo conjunctivæ, luminis moleſta ſenſatio, visûs ordinario quædam obnubilatio & obfuſcatio, præſertim ſi pus in cornea hæreat è directo pupillæ : in aliquibus dolor capitis, inpr. hemicrania lateris affecti; illachrymatio, pruritus.

§. 6.

Phænomena conſequentia : Pus inter corneæ lamellas ſi exiguæ ſit quantitatis & benignæ qualitatis diſſipatur aliquando ſponte naturæ, aut per ſupervenientem ophthalmiam, quæ plurimum materiæ pituitoſæ & glutinoſæ è glandulis palpebrarum ſebaceis fundit, derivatur, aut per medicamenta in - & - externa reſolvitur ; Si vero copia abundet, aut acrimonia peccet , erodit lamellas vel anteriores l. poſteriores, atque ſi forâs eructetur, efficit ulcus, ſi intro, hypopyum : Si totam corneæ ſubſtantiam perfodiat, fiſtulam corneæ parit , è qua non ſaltem pus atque humoris aquei portio ſtatim effluent, ſed & poſthac quotidie humor aqueus ceu per ſiphonem elidetur ; Imo vero ſi perforatio amplior ſit , metus adhuc gravior imminet prolapſus uveæ, & quæ hinc conſequuntur, moleſtiſſimorum ac periculoſorum ſymptomatum aliorum. Si condenſetur ac tandem exſiccetur ſtagnans hæc materia viſcoſo - purulenta cudet vel albuginem ſ. levcoma, vel aliam denſiorem & indelebilem relinquet corneæ condenſationem albidamque obfuſcationem,

tionem, quemadmodum & in adultis & ſenibus poſt operationem unguis, dextre licet peractam, ordinario relinquitur eo loci macula & cicatrix alba, quantumcunque illa lævis fuerit & æqualis.

Unde quo amplior, diffuſior, profundior & pupillæ magis obverſus unguis, eo difficilior eſt curatio, eoque major fœdæ, viſumque impedientis poſthac maculæ & cicatricis metus. E contrario quo ſubjectum eſt junioris ætatis, minoris cacochymiæ, quo unguis eſt benignior, à centro ſ. medio corneæ remotior, quo ſuperficialis magis, quo citius rectiusque ſubjicitur operationi chirurgicæ, ſi medicamentis cedere nolit, quo poſt ejus compunctionem chirurgicam externæ corneæ lamellæ brevi evadunt flacciores & rugoſiores, eo major pleniorque ſpes affulget curationis, quæ per modum fit ſic dictæ exfoliationis.

§. 7.

Pathologia. Unguis eſt *morbus conformationis* in meatibus, canaliculis atque poris corneæ dilatatis & infarctis à materia ſtagnante purulenta. Aut conſiderari poteſt etiam qua *ſymptoma qualitatis* mutatæ, ſcil. pelluciditatis, qua cornea gaudet naturaliter, abolitæ, & inducti p.n. coloris flavo-albeſcentis, cui ergo ſymptomati morbus, tanquam cauſa proxima, ſubeſt is ipſe conformationis, in limine hujus paragraphi allegatus. *Subjectum morbi*, quod & *cauſæ* heic ordinario ſimul eſſe ſolet, eſt tunica cornea, κατ᾽ ἐξοχὴν dicta, ſive portio ſcleroticæ anterior diaphana. (r) Conſtat hæc e pluribus

(r) A celeber. Winslovio, aliisque cornea oculi tunica dividitur in opacam, ſ. ſcleroticam & in diaphanam, quæ cornea καὶ᾽ ἐξοχὴν audit aliis, hancque continuationem videri ſcleroticæ aſſerit oculatiſſ. ille Anatomicus, in Expoſ. anat. in 4. Paris. 1732. p. 662. §. 214. Sed nobis diſtincta videtur & diverſa valde eſſe cornea à ſclerotica per ſtructuram manifeſtius atque copioſius poroſam & lamellatam, transparentiam, turgiditatem ſucculentam, intumeſcentiam & incraſſationem notabilem, dum in aqua maceratur, per vaſorum mere lymphaticorum, nullam ſan-

pluribus lamellis, f. ftratis fibi invicem appofitis, (s) fed intime connexis, ita ut nullum inter fe vacuum aut interftitium relinquant. Extima harum lamellarum, tenuiffima, videtur effe progenies & continuatio conjunctivæ, fuper totam corneæ fuperficiem convexam fubtiliffime expanfæ. (t) In ftatu naturali, fano, nulla unquam vafa, fanguinem rubrum vehentia exhibet, in p. n.li vero vafa hæc, ob impulfum fanguinis arteriofi fortiorem, dilatantur atque craffiorem fanguinis portionem, purpuram, admittunt, id quod maxime apparet in morbo, *corneæ venofitas*, dicto, item in ophthalmiis externis. Inftruitur cornea plurimis poris, (u) qui diaphanum laticem in fanis, glutinofum in moribundis atque demor-

fanguinis portiorem rubram vehentium in ftatu fcil. fano, & denique per diftinctum, fingularem obliquum utriusque tunicæ concurfum & implantationem.

(s) Mediante cultro anatomico poffunt dividi in numero plures, 6. 8. 12. In cadaveribus aliquandiu affervatis haud raro fponte una alteraque exteriorum harum lamellarum fecedit. Poft operationem unguis, & in aliis corneæ morbis, pariter illæ videntur manifefte feparari & quafi exfoliari. Veteribus non fuerunt ignotæ, fub nomine corticum corneæ, ut paffim è Galeno patet.

(t) Demonftravit id plus femel in anatomiis publicis Præfes. Confentit Winslov. in Expof. anat. p. 674. §. 274. Confirmant varii & plurimi oculor. morbi, quos, brevitatis ftudiofi, prætermittimus.

(u) De his vid. Nic. Steno in Tract. de mufc. & gland. Jac. Hovius Tract. de circulari humor. motu in oculis p. 90. Jac. Benig. Winslow dans les memoires des fcavans, Anni 1721. edit. Amftel. p. 417. it. Ejusd. expofit. anat. p. 662. §. 216. Poros vero hos corneæ rectilineos fupponi debere videtur, tam ex ejus diaphaneitate, fi in naturali maneant fitu, quam ex opacatione corneæ & contractis albidis maculis poft vulnuscula atque ulcera ejus confolidata utplurimum relictis, per condenfationem fcil. & obftructionem horum pororum.

mortuis plorant, quique in horum oculis manifeste aliquando, & subinde per modum telæ, superficiem corneæ investit, post mortem vero è cornea, digitis compressa, clare satisque copiose per superficiem corneæ externam exstillat. Unde hic veniat humor, non æque planum est? An à Nuckii ductibus aquosis? quibus Ille quidem humoris aquei secretionem modò tribuit. An à vasculis excretoriis glandulæ innominatæ, (lachrymalis np.) nunc duobus, nunc tribus, in bobus maxime observatis ab Hovio, humore claro pellucido repletis, ex parte inferiore illius glandulæ oriundis atque circa corneæ circulum ipsam subintrantibus corneam, prout *Hovius* describit & delineat. (w)

An vero, quod probabile, à ramificationibus arteriæ carotidis externæ orbitalibus, à ramo carotidis maxillari interno dicto proficiscentibus, & per anastomosin junctis circa medium bulbi cum ramis internæ carotidis, utpote quæ ramificationes non tantum superficiei corneæ, sed & toti ejus substantiæ inseruntur? Aut denique num hic corneæ humor partim debeatur transpiranti per corneæ poros humori aqueo, in prima oculi regione obvio? quæ Nuckii est sententia: (x) acriter vero & plausibilibus impugnatur argumentis abs Hovio. (y)

Ita pariter sub judice lis est, num humor ille diaphanus corneæ, ad hujus nutritionem & humectationem destinatus, per corneæ poros, quos Hovius l. c. nihil aliud esse, quam orificia ductuum suorum excretoriorum, è glandula lacrymali oriundorum, reputat, partim excernatur in superficiem corneæ convexam, pro ejus perpetua humectatione, partim per venas ad cor revehatur? Sicuti Hovius statuit l. c. Num vero absorbeatur fortassis atque revehatur in communem humorum & sanguinis massam, per illa corneæ plurima vascula nova, secundum longitudinem decurren-

 tia,

(w) Jac. Hovius Tract. de circular. humor. motu in oculo. 8. Lugd. Bat.

(x) Ant. Nuck. Sialograph. & ductuum aquosor. anatome vova. 8. Lugd. Bat. 1690. p. 111.

(y) Hov. de circular. humor. mot. in ocul. p. 86. sqq.

tia, quæ neque ſanguiflua, neque lymphatica ſint, quantumvis lymphaticorum æmula, & per quæ, juxta mentem & deſcriptionem Ruyſchii, (z) reducatur humor aqueus, advectus per ductum Nuckii, vel alium ignotum? problema eſt.

§. 8.

Prolixior hæc corneæ, tanquam ſubjecti affectus noſtri, deſcriptio anatomico-phyſiologica, in quantum ſcil: morbum hunc ocularium reſpicit, præmiſſa multis phænomenis in ætiologia, prognoſi ac therapia lucem accendit, ſponte ſua radiantem. *Cauſa proxima* unguis eſt ſtagnatio ſtaſisque inflammatoria ſanguinis, lymphæque è vaſculis tenuiſſimis corneæ p. n. dilatatis effuſi inter corneæ lamellas atque in ſuppurationem abeuntis. *Cauſæ antecedentes & procatarctica* ſunt: ſtimulus, irritatio, ictus, colliſio, contuſio bulbi anterioris, ophthalmia gravis, chronica, frequens, veſiculæ, phlyctænæ, præcipue vero *puſtula varioloſa*, corneam obſidens & pus ſuum inter corneæ lamellas effundens. Accidit aliquando ſponte, à cauſa interna, talis puſtula varioloſa corneæ, uti paſſim in tota reliqua corporis peripheria, ſive apertæ maneant ſerventurque varioloſorum palpebræ, ſive clauſæ. Intempeſtiva vero muliercularum ſedulitas atque panicus terror ſæpe noſtro unguis affectui tum viam ſternunt. Uti enim in quamplurimis varioloſis palpebræ ſalutari quodam cæmento & glutine per aliquot dies coaleſcunt, atque ſic non modo contra moleſtum lumen muniuntur, ſed quam maxime etiam contra acrimoniam & contagium puris, vel deſtillantis è variola palpebræ aut tarſi, vel illiti per manus digitosque impuros varioloſi patientis, providiſſime muniuntur; Ita peſſime agunt, qui naturale hoc propugnaculum intempeſtivè dirimunt aperiuntque, niſi quidem è gravibus perpetuisque oculi doloribus pulſatoriis conſtet de corneæ quadam inflammatione ſuppuratoria, per modum unguis, vel hypopyi, atque de actuali corneæ variola.

§. 9.

(z) Fred. Ruyſch. Reſponſ. ad Chriſtian. Wedelium de oculor. tunicis p. 14.

§. 9.

Therapia. Indicationes ſunt : α) Nimium ad oculos affluxum moderari, revellere, derivare. β) Staſin ſanguinis atque puris diſcutere, reſolvere, vel, ſi hoc ſperari, aut obtineri nequeat, γ) pus eliminare ac evàcuare per operationem chirurgicam. δ) Factum hinc vulnuſculum & apertum abſceſſulum mundificare, conſolidare, lævi, ac, quantum licet, diaphana cicatrice claudere. ε) Ultimòque oculum, viſumque roborare.

§. 10.

Primæ indicationi, ſcil. nimio ad oculos affluxui moderando, revellendo, derivandoque inſerviunt in plethoricis, ventilationibus ſanguinis adſuetis, in ſuppreſſionibus menſium, hæmorrhoidalis fluxus nariumque hæmorrhagiæ, aut actuali ſanguinis orgaſmo, &, quem vocant, raptu ad caput, *venæſectio* brachii aut pedis κατ' ἴξιν, ſcil. in latere affecto, *cucurbitulæ ſcarificatæ* in humeris dorſoque, *hirudinum applicatio* ad anum. *Pediluvia* tepida, lixivioſa: *Frictiones* pedum aſperæ: *Suppedanea* acria: *Veſicatoria* pedum ſuris, aut brachiis imponenda: Denique præmiſſa ſufficiente tali revulſione, & per venæſectionem evacuatione, ipſa internæ palpebrarum ſuperficiei ſcarificatio, ſ. *blepharoxyſis*. (aa) *Enemata*, purgantia, alvum ſtimulantia.

§. 11.

Secundæ indicationi, np. ſtaſin ſanguinis atque puris diſcutiendi, reſolvendi famulantur *epithemata*, *ſacculi*, *collyria* è reſolventibus parata e. g. hyſſopo, ſerpillo, roremarino, fl: ſambuc. lavend. croco, camphora, ſem: fœnic. Rad: valer. &c. in vino, aut aq: calc: viv. & vini portionibus anaticis, leviter coctis: *Cataplaſma*, è medulla pomi aſſati, addito croci & camphoræ tantillo, nec non antimonio diaphoretico & pulvere rad. ir. flor. Collyria ſicca minus conveniunt; Circa humida etiam caute verſari oportet, ne ſcil. vel acri ſtimulo affluxum & dolores augeant, vel nimia humiditate

(aa) De hac blepharoxyſi vid. notam inferius lit. ff.

ditate corneam imbuant, vel repellendo, obſtruendo, adſtringendo lupum ſtabulis includant. Si quæ ergo velint adhiberi, ex aq: ſambuci, lavend. roſar. cum antimon: diaph. & refracta doſi camphoræ atque croci parata oculo tepida frequenter inſtillari, atque calefactis ſpleniis oculus muniri poterunt. (bb)

§. 12.

Indicationi tertiæ; pus inter corneæ lamellas ſtagnans eliciendi ac evacuandi, ſatisfacit *operatio chirurgica*. De hac igitur diſtincte agemus. *Inſtrumenta* huic inſerviunt: Primo *acus ſubtiliſſima*, brevi ac tenui manubriolo argenteo adaptata, & firmiſſime conferruminata, lineæ mathematicæ, plus minus, longitudine prominens è manubriolo cuſpide ſua acutiſſima. Plura ad manus ſunto ejusmodi inſtrumenta, aliud nempe unica ſaltem acu præditum, aliud duabus, quin tribus quatuorve acubus, proxime ad ſe invicem & in ſerie recta collocatis, aliud longioribus, aliud brevioribus inſtructum cuſpidibus, prout vel ſuperficiali, vel profundiore opus eſt punctione.

Woolhuſius appellat hoc inſtrumentum gallica lingua, *le mouchetoire*: compoſito nomine græco vocat Præſes κατάνυπτρον, *catanyptrum*, à κατανύπτειν, compungere, pungendo penetrare. Actio enim hujus inſtrumenti conſiſtit in eo, ut acubus illis compungatur & perfodiatur una alteraque lamella corneæ, ſub quibus pus deliteſcit, atque ſic materiæ illi paretur exitus. Poteſt ſoletque huic ſcopo alia etiam *acus*, cataractis deponendis vulgo dicata, *teres*, *acuta* inſervire.

Secundò autem, ſi pus vel nimis profunde deliteſcat, vel nimis craſſum ſit, quod ideo per exilia, acubus illis inflicta, punctula nequeat excerni, requiritur *alia acus*, manubrio obfirmata ligneo, aliove, polygono, *modice incurva*, *plana*, à latitudine in medio

(bb) Prolixi nolumus eſſe circa 1. 2. & 5. hujus affectus indicationes, ne cramben recoquamus, nuper demum in Diſp. de hypopyo p. 15. 16. 17. 18. liberaliter appoſitam. Quoad has enim indicationes par ratio eſt hypopyi atque unguis.

medio maxima, quæ dimidiam lineam mathematicam æquat, desinens pedetentim in apicem acutum, ſed tamen planum, angulis ſ. lateribus duobus acute ſcindentibus inſtructa. *Speculum oculi*, (cc) & *ſuſpenſorius* palpebræ ſuperioris *hamulus* complanatus, (dd) quibus inter operandum oculi bulbus ſtabiliri atque palpebra ſuperior attolli ſicque oculus plene detegi poſſint, ad manus quoque ſunto, ut, ſi digitis operator ſuis nequeat has indicationes ſufficienter exſequi, illis utatur inſtrumentis.

Miniſtri aliquot, qui caput, brachia &c. ægri, in operatione forſitan reluctaturi, valide detineant, & res neceſſarias operatori porrigant, adſunto. In parato etiam haberi debet *decoctum aliquod*, è fl: ſambuc. lavend. & ſemine lini, in aq: communi vel lacte coctis, cujus vapor modice calidus ad oculum affectum ſtatim ab operatione ſit admittendus. Item *ſacculi* è ſupra (§. 11.) laudatis reſolventibus in vino cocti & expreſſi: Et denique *potio* quædam *analeptica*, *ſpiritusque* fragrans pro odoramento, ſi vires deficere ſentiantur.

Hypocauſtum, in quo ſuſcipitur operatio, ſatis *luminoſum* ſit atque *calefactum*, ut operator clare perſpiciat locum affectum, & aër frigidiuſculus liberque ab oculo arceatur.

§. 13.

Æger in lecto *ſupinus collocatur*, capite declivi. Caput ejus abs miniſtro, à vertice ægri conſtituto, firmiſſime manibus tenetur, brachia vero ab aliis amanuenſibus pariter immobilia figuntur. Ipſe operator alterius manus digitis, pollice ac indice diducit palpebras oculi affecti, aut hamulo ſuſpenſorio (§. 12.) palpebram ſuperiorem vel elevat ipſe, vel attolli curat per adſtantem famulum. Si bulbum oculi nimis vagum & deſultorium ſtabilire oporteat,

(cc) Quale abs Woolhuſio inventum delineari curavit Heiſterus in Chir. lat. Tab. 17. fig. 16.

(dd) Suſpenſorius hicce hamulus deſcribitur in Præſidis Diſp. de hypop. p. 26. circa finem, & à celeber. Heiſtero per iconem ſiſtitur in Chir. lat. Tab. 16. fig. 1.

applicatur ſpeculum oculi §. 12. ſub palpebras, quod totum in peripheria complectens bulbum, ſatis hunc obfirmabit. Si tamen binis hiſce inſtrumentis ſuperſedere liceat, & æger & operator non uno liberabuntur incommodo.

Antequam ipſa punctionis operatio inſtituatur, undique diſpiciendum & viſu explorandum eſt ſubjectum morbi, qua ſcil. ſui parte protuberet maxime? ubi cornea ſit albidiſſima atque opaciſſima, atque ſic major puris ſubtus latentis copia? Annon in peripheria, vel alibi, extimæ corneæ lamellæ jamjam à ſubjacentibus ſint diviſæ ac elevatæ? ut ſcil. operator talem maxime locum corneæ, eumque decliviorem deſtinet punctioni.

Pro latitudine ac profunditate ſtagnantis inter corneæ lamellas purulentæ materiei eligit operator catanyptrum §. 12. acu una, l. pluribus inſtructum, idque mox ſuperficietenus, mox profundius impellit, tam alte vero nunquam, ut intima ultimaque corneæ ſtrata pertundantur: Catanyptrum inter indicem ac pollicem firmiter detentum defigit & intrudit operator rectà & perpendiculariter ſemel atque ſimul in locum corneæ affectum, ita ut facto uno alterove foraminulo pus ſubjacens exſudare queat vel ſponte, vel porro ad exitum facilius promoveri. Acquieſcit primo hoc tentamine chirurgus.

§. 14.

Statim ab hac prima compunctione ægri caput magis acclive collocatur atque ſuſtinetur, bulbus oculi lavatur foveturque partim admiſſo vapore tepido, (§. 12.) aut hujus decocti aliquot guttulæ jugiter inſtillantur, aut labrum ophthalmicum (baſſin oculaire vocat Woolhuſius) bulbo oculi immediate ſuperpoſitum, tali decocto repletur, ut hoc corneam alluat. Quæ variæ enchireſes ſicut ad diluendum pus tendunt, illiusque effluxum facilitandum, ita per aliquot minuta non modo continuari, ſed frequenter etiam repeti debent, impoſitis per intervalla ſacculis reſolventibus calidis, in vino coctis §. 12. vel & cataplaſmatibus è medulla pomi ſub cineribus aſſati, cui poſtea antimon: diaph. atque croci & camphoræ tantillum remiſceantur.

Si

Si unica primaque hac punctione, & subjunctis modo laudatis diluentibus atque resolventibus topicis remediis, intra unum alterumve diem nondum satis evacuatum puris videatur, aliis novis locis denuo, ut supra dictum, adhiberi catanyptrum & dehinc repeti in limine hujus paragraphi laudata methodus debent.

§. 15.

Si vero *pus nimia* laboret spissitudine ac *tenacitate* & per exiles has acupuncturas exire renuat, acu curva, pungente in apice, ac in lateribus scindente, (ee) qualem §. 12. descripsimus, locus corneæ affectæ tumidior, albidior atque declivior pungendus atque latiore vulnusculo aperiendus, postea vero non modo, ut §. superiori dictum, lavandus est atque fovendus, sed & instillato, altera ab hac operatione nocte, collyrio ex Aq: sambuc. hyssop. valerian. ana ℥vj. pollinis rad: ir: flor. ℈β - aloës socotrin. gr. iij. camphoræ gr. j. M. irroranda adque exfoliationem, s. lamellarum exteriorum separationem, leni hoc stimulo atque abstergente collyrio promovenda est cornea. Similem usum præstabunt, pinguedo viperarum, aqua ophthalmica viridis Hartmanni, & ophthalmica Quercetani. Omnia tamen acria atque septica cautissime, adstrictiva vero, qualia sunt vitriolica & saturnina minimè debent adhiberi: Imo ne quidem unctuosa tunc conveniunt ordinaria.

Inter hæc *interna* quoque *medicamenta* alvum blande & per ἐπίκρασιν subducentia, temperantia, absorbentia, diaphoretica possunt debentque propinari, *regimen* & *dieta* sic præcipi, ut massa

(ee) Godefr. Bidloo Exercit. anatomico - chirurg. Cap. de oculo purulento p. 93. scalpellum adhibere jubet, qui arcum, vel hominis linguam exprimat, cujusque pars anterior solummodo acuta, latera vero obtusa sint, ut ne scil. ulterius, quàm velis, ruat. Ast metum hunc temperabit suspensa providaque chirurgi manus: latera vero acus scindentia eum in finem sunt necessaria, ut, quum latior est unguis, latius etiam infligi vulnus, quin ipsæ extimæ lamellæ corneæ uno ictu & perforari & discindi valeant: nostram acum v. in Heist. Chir. lat. Tab. 16. fig. 2.

humorum nec obruatur, nec in orgasmum concitetur, aut noxia inficiatur qualitate.

Imo ſi *ophthalmia gravior* externa vel interna ſubſequatur, venæſectio pedis vel brachii, veſicatoria in nucha vel pone auriculas, tandem & palpebrarum ſuperficiei internæ ſcarificatio, ſ. blepharoxyſis, (ff) adhiberi debent.

§. 16.

Paucis ab illa punctione (§. 14. & 15.) diebus corneæ affectæ ſuperficies atque lamellæ exteriores contrahunt quaſi rugas atque plicas, bono fauſtæ exfoliationis omine, quam itaque Woolhuſius adjuvare jubet hoc collyrio: ℞. Croci metallor. ℈j. infundendi in aq: fœnic. ℥ij. dehinc decantata, ſ. per inclinationem effuſa hæc ſolutio, guttatim atque ſemel iterumque quotidie inſtillanda eſt loco corneæ affecto, & per minuti, vel paulo longius, ſpatium palpebris occluſis eſt relinquenda, alternis etiam diebus pulvis ſubtiliſſimus ſacchari canthi albi, in mortario plumbeo bene triti, & ſaturnina virtute aliquantum imbuti, loco affecto inſpergendus eſt, utrobique vero dehinc, diductis iterum palpebris, lavare ac abſtergere bulbum oportet in aqua lactis deſtillata, vel aqua malvæ & euphraſiæ tepide, mediante labro ophthalmico, (§. 14.) vel alia blanda ratione.

§. 17.

Leni & *modica ſuppuratione* quâdam ſic *ulcuſculum corneæ* magis magisque *mundificabitur* & *lamellæ* ejusdem corruptæ *ad* ſeceſſum *ſ. exfoliationem promovebuntur*, præcipue ſi circa veſperam aliquot guttulæ vel grana ſequentis unguenti inſtillentur aut illinantur corneæ: ℞. Ung. de tut. ʒij. Camphoræ gr. iß. aloës ſocotrin. gr. iij. m. f. Ung. impalpab. Sub *i*pſa vero hujus unguenti applicatione æger ſupinus, capite admodum declivi jacens, in hoc ſitu per dimidiam certe horam maneat quietus hiantibus diductisve palpebris, ut unguentum diutius inhæreat loco affecto. Poſtmodum clauſis pal-

(ff) De ſcarificatione oculor. vid. Hamppii Diſp. An. 1721. De ophthalmoxyſi Præſidis Diſp. An. 1726. De ſcarifatione oculor. Platneri Diſp. An. 1728. in lucem editas.

palpebris imponatur calidum cataplasma è medulla pomi assati, antim: diaph. ℈j. & camphora gr. iij splenio quadruplicato obtectum, hocque fascia debite obfirmetur, aliquot dehinc horis æger aliquandiu pronus faciei incumbat, (gg) brachiis decussatim faciei suppositis, ut latentis sub cornea puris effluxus ulterior promoveatur atque simul respirandi libertas conservetur. Alternis quoque diebus sub palpebras oculi affecti sex l. decem *grana hormini* jubet *Woolhusius* insinuare oculo, eoque dehinc occluso, per bihorium servare. Agunt hæc & tanquam solida corpuscula, quæ aliâs etiam illapsas oculo impuritates & peregrina corpuscula feliciter everrunt, atque sic exiles corruptæ corneæ lacinias & lamellas extergunt abripiuntque: & ceu mucilaginosa semina, quæ demulcent atque lubricant.

§. 18.

Abscessu hoc corneæ, s. ungue, mundato & lamella, vel lamellis, corneæ corruptæ per exfoliationem ablatis, *circa* ejusdem *consolidationem lente festinandum est;* Ut enim non modo deperdita corneæ substantia regeneretur, sed nova etiam eidem inducta strata debitam obtineant pelluciditatem, lento placidoque opus est modo. Extollit in hunc finem Woolhusius sequens ung: ℞. Ung: diapomphol. ℥ß. pulv: g: arab. gr. vj. ol: ovor. gt. vij. Balsam: de mecha, s. opobals: veri. necnon Balsami saturni, (hh) ana gr. ij. M. probe. Poterit unguent. hoc tepefactum instillari corneæ, palpebræ desuper claudi, oculus splenio, aut sacculo sicco, è resolventibus & roborantibus concinnato, atque fascia obtegi, idque mane ac vesperi repeti, donec æqualem, lævem atque diaphanam superficiem & quasi cicatricem recuperaverit cornea, sicque cura feliciter sit peracta.

(gg) Nisi quidem unguis profunde inhæserit, atque sub hoc faciei prono situ justus subsit metus, ne intimæ corneæ lamellæ nimis protrudantur forâs, per gravitantes à tergo humores oculi.

(hh) Balsami ♄ duas habet formulas Jungken in Lexic. chymico-pharmacevt. edit. tert. part. 1. p. 63. & 64. præferimus autem priorem, quam recenset, compositionem D. Maets.

Licet vero in adultis hominibus ac in profundiore ungue cicatrix non ſemper debite pellucida obtineatur, ſed albeſcens ac opaca, pejoribus tamen eventibus atque damnis peſſulum obdidiſſe ſat eſt.

§. 19.

Poſt ſuperatam banc curam oculis ſtudioſe aliquandiu parcat ægrotus, nec præmaturæ ad lectionem, ſcriptionem, ſolis aut ſplendidioris adſpectum luminis eos adſtringat, nec vento, fumo, pulveri exponat: Neque etiam venæſectiones atque purgationes, minimum ſemeſtres, negligat. Si *cicatrix albida* & opaca *remanſerit*, ſed ſuperficialis ſaltem, deterſio ejus paulatina ſuſcipi poteſt per pulveres, aut unguenta leniter detergentia & mitiſſime ſeptica. Sed dabitur alia occaſio de maculis corneæ variis ex profeſſo agendi.

§. 20.

Dn. de Saint-Yves (ii) duo monita habet, huc ſpectantia. Alterum: quod ſi, ut ſubinde fit, vaſa ſanguinea, ſuper ipſam adſcendentia & reptantia corneam, inſerantur maculæ cuidam (imò & ungui) eamque nutriant, hæc reſcindi debeant, ſubductâ quadam acu ſcindente, vel lanceolâ. Alterum: quod periculoſa ſit atque inanis illa quorundam methodus, qui pelliculam talis maculæ in cornea jubent auferre lanceolâ, vel alio inſtrumento, quoniam inde factum vulnus, novam, dum conſolidatur, cicatricem & opacitatem, priore haud minorem relinquere debeat. Paulo tamen poſt expreſſis hæc limitat verbis, quod ſcil. in eo caſu liceat omnino pelliculam de cornea tollere, ſi ex puſtula varioloſa ſe inſinuaverit materia purulenta inter lamellas corneæ; huncque unicum eſſe caſum, cui hæc operatio quadret. Sed quid obſtat quæſo in ungue, ex aliis etiam cauſis orto, ſimilem inſtituere chirurgiam?

(ii) De Saint-Yves Traité des Malad. des Yeux. p. 228. ſeq.

TANTUM!

NOB. ac CLARISS.

DN. RESPONDENTI

PRÆSES.

PLus ſemel mihi in memoriam revocavi ſerium illud colloquium, quo me ante triginta hos annos medicinæ tironem dignatus eſt Dn. Avus Tuus paternus, celeber. Ille ac feliciſs. archiater. Hippocratica Is gravitate, ſubacto judicio longaque experientia præſtantiſſimus Vir artis medicæ difficultatem & tædia, medicorum vero non paucorum infelicitatem tam nativis tunc pinxerat coloribus graphiceque deſcripſerat, ut parum abfuerit, quin ab incepto me retraxerit opere. Privatim tamen hæc ipſa deinde ruminatus, difficultati laborem aſſiduum, tædiis patientiam, infortuniis conſtantiam opponi debere, omnesque tandem ſcopulos, aura afflante divina, ſuperari feliciter poſſe perſuaſum habui, ſicque fructum illius confabulationis hactenus obtinui ampliſſimum, quem ille procul dubio intenderat animo, animum expiſcaturus meum. Eandem me jam pariter tibiam inflare, eandemque cantilenam plus ſemel auditoribus meis præcinere ſolitum eſſe haud ignoras, ſed iis maxime, qui cicadarum inſtar, ætatis ſuæ ver ac æſtatem cantando atque ſaltando tranſigunt, i. e. partim nihil, partim aliud, partim male agen-

do

do tempus misere fallunt in academiis atque terunt, dehinc vero post Phœbum nubila duramque variæ calamitatis hiemem experiuntur. Utinam nonnulli hoc sibi capiant verbum, & alieno periculo sapere discant!

Hoc vero probrum, vel paterna potius admonitio, cum TE minime tangat, Nobil. ac Clariss. Domine RESPONDENS, sed potius diligentiam, mores, studia, judiciumque TUUM practicum integro hoc fere lustro, quo Musas coluisti Tubingenses, abunde TU nobis probaveris; Non vanam profecto videris inflare spem, fore, ut celebritatem *Bilgeriani* nominis, quod per plures jam generationes effloruit in medicina, pro dignitate sis olim tuiturus.

Quare ut TU laudabilem jam studiis academicis finem imponis, sic ego tenuibus hisce pagellis nihil superaddo, præter sincera omnigenæ felicitatis vota, ut bene diuque valeas Ipse, aliosque valere facias felicissime! Ita ergo vale, iterumque vale, & me porro ama TUI studiosissimum. Dab. Tubingæ, d. Julii, An. 1742.

